



Svar på Antero Eerolas och 15 andra ledamöters undertecknade motion om att återinföra den högsta arvodesklassen i stödet för närståendevård

VD/4992/00.02.00.03/2021

TA/ML-L/ALS

Antero Eerola och 15 andra ledamöter lämnade in följande motion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Närståendevårdarna gör ett värdefullt arbete som gynnar hela samhället ur ett humant, socialt och ekonomiskt perspektiv. En närståendes omsorg, vård och närhet gör det möjligt för en långtidssjuk, äldre eller handikappad person att bo i det egna hemmet. Inte ens serviceboende i en hemlik miljö kan nödvändigtvis erbjuda detta.

Närståendevårdarnas vårdarvode är en del av hela stödet för närståendevård, en helhet som också omfattar den vårdbehövandes tjänster, närståendevårdarens ledighet och tjänster till stöd för närståendevårdarens vårduppdrag. Den högsta arvodesklassen för närståendevården slopades ändå i Vanda för några år sedan.

Slopandet motiverades med att mottagarna också behövde många andra tjänster, varvid arvodets fördelning inte ansågs vara ändamålsenlig. Motiveringen är märklig, eftersom den högsta arvodesklassen för närståendevården fortfarande används i andra stora städer i Finland, i Helsingfors, Esbo, Åbo, Tammerfors och Uleåborg. Samma praxis tillämpas i Vandas närkommuner, t.ex. Kervo och Mellersta Nylands samkommun för social- och hälsovård dit Hyvinge, Träskända, Mäntsälä, Nurmijärvi, Borgnäs och Tusby hör.

Närståendevård berör en stor del av finländarna. Enligt Närståendevårdarnas förbund finns det cirka 350 000 så kallade huvudsakliga hjälpare som bär ansvar för omsorg och hjälp. Antalet vårdare som ingått ett närståendevårdavtal med kommunen är närmare 50 000, av vilka 21 000 är i arbetsför ålder. Kalkylmässigt motsvarar detta cirka ett par tusen personer i Vanda.

Närståendevården sparar offentliga medel på ett betydande sätt. Enligt en undersökning som publicerades av stiftelsen Kunnallisan kehittämissäätiö i september 2020 skulle kostnaderna för alternativ vård och andra tjänster vara cirka 3,1 miljarder euro endast när det gäller äldre som vårdas av närstående.

Enligt utredningen i publikationen ”Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävissä selviämiseen” som statsrådet utgav år 2017 beräknar man att ett närståendevårdavtal kostar cirka 13 500 euro per år för kommunen då man räknar med både vårdarvode och de tjänster som närståendevårdarna får. Kostnaderna för alternativ vård och omsorg beräknas uppgå till 42 000–114 000 euro per år.

Kommunernas strama anslag styr ändå ökningen av antalet närståendevårdare, även om kommunerna kunde spara in i sina utgifter om de ökade antalet. Närståendevårdarna kan också ofta ha problem med utkomsten, detta gäller i synnerhet unga närståendevårdares familjer. Många är tvungna att ansöka om utkomststöd som är avsett att vara en sista utväg.

På basis av ovanstående och med hänvisning till kapitel 22 punkt 1 i Vanda stads förvaltningsstadga lämnar vi, undertecknade stadsfullmäktigeledamöter, in en fullmäktigemotion med följande innehåll:

*Vanda återinför den högsta arvodesklassen för mer krävande vård inom närståendevården för att förbättra närståendevårdens attraktionskraft.”

Stadsfullmäktige 10.05.2021 § 28

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Verksamhetsområdet för social- och hälsovård konstaterar följande i sitt svar:

I enlighet med Grunderna för beviljande av stöd för närståendevård som godkändes av Vanda stads social- och hälsovårdsnämnd 22.8.2016 beviljas inom äldre- och handikappservicen i Vanda arvode enligt två vårdgrupper. Enligt lagen om stöd för närståendevård (2005/937, § 5) bestäms nivån på arvodet utgående från hur bindande och krävande vården är. I detta nu uppgår vårdarvodets storlek i Vanda i vårdgrupp 1 till 413,46 € per månad och i vårdgrupp 2 till 826,92 € per månad.

Den tredje arvodesklassen slopades fr.o.m. 1.3.2016 i och med Omaishoidon ohje (Anvisningar för närståendevård) som Vanda stads social- och hälsovårdsnämnd godkände 15.2.2016. Samtidigt uppdaterades anvisningen på grund av en ändring i klientavgiften under närståendevårdens lediga dagar och i samband med det uppdaterades textavsnitt med bland annat bestämmelser om närståendevårdarens skyldigheter. Den tredje arvodesklassen var både för hemmet och närståendevårdaren en uppgift som var mycket krävande och förknippad med ett stort ansvar, bland annat med avseende på vårdrelaterade åtgärder, hjälpmedel och kompetens. Vid uppföljningen av antalet personer som erhåller stöd för närståendevård kunde man se att den tredje klassen endast gällde en liten del av invånarna. Man ansåg inte att ett slopande av den tredje arvodesklassen skulle försämra närståendevårdens kvalitet om man beaktade de övriga tjänsterna som familjen hade tillgång till. Efter beslutet om indragning togs inga nya beslut om den tredje arvodesklassen, men för dem som redan beviljats tjänsten fortsatte arrangemanget oförändrat.

Tabell 1. Antalet avtal om stöd för närståendevård i Vanda under åren 2010–2015.

	31.12.2010	31.12.11	31.10*12	31.12.*12	31.12.2013	31.12.14	31.12.15
Vårdgrupp 1	458	477	480	7	479	545	654
Vårdgrupp 2	180	192	200	184	222	229	226
Vårdgrupp 3	37	36	44	39	20	15	10
Totalt	675	705	724	230	721	789	890

* I november år 2012 sades alla avtal upp i Vanda och avgifterna och kriterierna ändrades. Därför visas i tabellen situationen både vid slutet av oktober och december för året i fråga.

Antalet avtal om stöd för närståendevård i Vanda uppgår per 15.7.2021 till 824 avtal i vårdgrupp 1 och 205 avtal i vårdgrupp 2. Om den tredje arvodesklassen togs i bruk med de kriterier för beviljande som tillämpades innan arvodesklassen slopades skulle uppskattningsvis 13 familjer omfattas av arvodesklass 3.



Familjer inom närståendevården i Vanda får utöver vårdarvodet stöd på många olika sätt. Lagstadgade stödåtgärder är:

- vårdarens pensionsskydd bestäms enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare
- försäkring enligt 57 § i lagen om olycksfallsförsäkring
- rätt till 2–3 lediga dagar per månad (kan ordnas inom dagverksamheten, som familjevård, hemma hos den vårdbehövande genom uppdragsavtal med en avlösare, i kortvarigt omsorgsboende/kortvarig tillfällig vård och genom servicesedlar med service som köps till hemmet eller till omsorgsboendet)
- För familjer med närståendevård utarbetas en omfattande vård- och serviceplan (äldreservicelagen) med servicehandledning och övriga tjänster utgående från klientkriterierna, till exempel
 - stödtjänster som möjliggör boende i det egna hemmet: måltidsservice, städservice, säkerhetstjänster
 - hemvårdens tjänster
 - den rehabiliterande dagverksamhetens tjänster
- En egen kontaktperson vid klienthandledningsenheten
- Vid behov coachning och utbildning i grupp för uppgiften som närståendevårdare.
- Undersökningar av närståendevårdarens välmående och hälsa samt social- och hälsovårdstjänster som stöder närståendevårdarens välbefinnande och vårduppgiften

Dessutom stöder vi familjer inom närståendevården i Vanda på följande sätt:

- Telefonhandledning för samtliga närståendevårdare via klienthandledningen, på vardagar under tjänstetid kontakt med servicehandledaren för utredning av olika slags oförutsedda händelser
- Extra lediga dagar vid behov
- Vård vid akuta situationer:
 - akutplatser inom dagverksamheten: kortvarigt akut behov av ledighet för närståendevårdaren kan ordnas inom gruppverksamheten vid tre dagcentraler
 - om närståendevårdaren insjuknar akut ordnas vården och omsorgen om den vårdbehövande antingen som hemvårdstjänst eller som kortvarig omsorgsservice
- Kamratstöd ordnas i samarbete med föreningen Pääkaupunkiseudun Omaiset ja Läheiset ry
- Varje halvår får närståendevårdaren per post föreningens verksamhetskalender och en broschyr med mångsektoriella nätverk som riktar sig till seniorer som fungerar som närståendevårdare.
- Gratis besök till simhall och gym för närståendevårdare

Närståendevård är ett värdefullt arbete som binder vårdaren och därför är det för vårdaren ofta särskilt viktigt med andra ersättningar än den ekonomiska. Stöd i form av behövliga tjänster stöder en närståendevård som utgår från klientens intresse samt närståendevårdarens ork.

Med undantag för Vanda har både de andra kommunerna i huvudstadsregionen och de 15 största kommunerna i Finland minst tre arvodesklasser inom stödet för närståendevård. I Tammerfors, Kouvola, Joensuu, Tavastehus och Vasa har man fyra arvodesklasser.

Den tredje arvodesklassen som tidigare användes i Vanda var enligt definitionen tung dygnetruntomsorg eller sjukhusvård som ersättande vård i hemmet. Arvodet beviljades i situationer då exempelvis



anhöriga eller närstående tog hand om en vårdbehövande som flyttades över från långtidsvård till hemvård, medan vårdaren slutade förvärvsarbete för att kunna se till vården, men samtidigt inte fick någon ersättning som kompensation för den uteblivna förvärvsinkomsten.

Ett återinförande av den tredje arvodesklassen kunde för vissa närståendevårdare i Vanda erbjuda ett högre ekonomiskt stöd och kunde till exempel göra det möjligt att upphöra med förvärvsarbete. De nuvarande svårigheterna med att hitta utbildade skötare och ordna med vårdplatser med vård dygnet runt har lyft fram ett behov av att utreda närståendevårdens roll som ett alternativt sätt att ordna tjänster i stället för det effektiviserade serviceboendet med heldygnsomsorg. I budgeten för 2022 finns inte några anslag reserverade med avseende på en tredje arvodesklass. Kriterierna för beviljande av stöd för närståendevård enligt arvodesklass 3 måste fastslås enligt huruvida den vårdbehövande uppfyller kriterierna för serviceboende med heldygnsomsorg, och som sätt för att anordna tjänsten väljer den närstående stöd för närståendevård.

Då kostnaderna utvärderas bör man, utöver de direkta kostnaderna för ett återinförande av den högsta arvodesklassen, även ta i beaktande de extra kostnader som beror på arrangemang under närståendevårdens lagstadgade lediga dagar. Kostnaderna för den tredje arvodesklassen, inklusive de lagstadgade lediga dagarna, skulle per år uppgå till omkring 24 000 euro / klient (de lediga dagarna kalkylerat enligt den tyngsta vården d.v.s. korttidsvård), men i kalkylerna har man inte beaktat en mer omfattande användning av andra tjänster i hemmet. Kostnaderna för det effektiviserade serviceboendet med heldygnsomsorg uppgår per år till omkring 55 000 euro / klient (kalkylerat enligt ett pris om 150 euro / dygn). Att jämföra kostnaderna för olika sätt att producera effektiviserat serviceboende är en utmaning då klienterna har egna individuella behov. I vissa fall kan tjänster som ordnas i hemmet rentav visa sig vara dyrare.

Ett återinförande av den tredje arvodesklassen år 2022 skulle förutsätta justeringar i budgeten för verksamhetsområdet för social- och hälsovård samt ökade anslag för nämnda verksamhet, och likaså måste ändringen beaktas även i klienthandledningens resursering eftersom familjer inom den tredje arvodesklassen behöver ett starkt stöd från de egna kontaktpersonerna. En högre arvodesklass kan på grund av arvodets storlek även öka antalet ansökningar som klienthandledningen bedömer och beslutar om. I planeringen av arvodesklasserna och kriterierna för beviljande av stöd inom stödet för närståendevård är det värt att beakta att samarbetet med Kervo ingår i beredningen av välfärdsområdet trots att man under år 2022 fortsatt arbetar utifrån de kriterier som godkänts i Vanda.

Tabell 2. Jämförelse mellan kommunerna år 2021 med avseende på arvoden inom stödet för närståendevård.

	VANDA	KERVO	HELSINGFORS	ESBO	ULEÅBORG
VÅRDGRUPP 1	413,46 €	413,45 €	454,98 €	454,70 €	413,46 €
VÅRDGRUPP 2	826,92 €	826,90 €	825,71 €	826,87 €	950,33 €
VÅRDGRUPP 3	–	1515,95 €	1789,39 €	1791,05 €	1655,85 €

Stadsstyrelsen 1.11.2021 § 18

Förslag av biträdande stadsdirektören för social- och hälsovårdsväsendet:

Stadsstyrelsen beslutar

- ge Antero Eerola och de 15 andra ledamöter som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och att
- föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

**Behandling:**

Stadsstyrelsens ledamot Ville Karinen föreslog att ärendet återremitteras för ny beredning. Ändringsförslaget förföll i brist på understöd.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 15.11.2021 § 17**Stadsstyrelsens förslag:**

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Behandling:

Under behandlingen av ärendet föreslog stadsfullmäktigeledamoten Antero Eerola understödd av ledamoten Jussi Saramo att ärendet återremitteras för ny beredning.

Ordföranden konstaterade att man måste rösta om saken och föreslog följande omröstningsförfarande: de som understöder fortsatt behandling av ärendet röstar ja, medan de som understöder att ärendet återremitteras för beredning röstar nej. Omröstningsförslaget godkändes.

Vid omröstningen gavs 49 ja-röster och 16 nej-röster, varvid ordföranden konstaterade att behandlingen av ärendet fortsätter.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Det antecknades att fullmäktigegrupperna gemensamt lämnade in följande uttalande till protokollet:

Under nästa år måste en utredning sammanställas över arvodesklasserna inom stödet för närståendevård och kriterierna för beviljande av stödet samt vårdarvodets belopp och stödåtgärdernas omfattning så att riktlinjerna är till nytta vid beredningen av välfärdsområdet Vanda-Kervo. I anslutning till beredningen måste man också ta ställning till den tredje arvodesklassen i stödet för närståendevård som i detta nu används i Kervo.

Bilaga:

- Antero Eerolas och 15 andra ledamöters undertecknade motion om att återinföra den högsta arvodesklassen i stödet för närståendevård
- Omröstningsprotokoll, fge 15.11.2021 § 17

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Närmare information:

Minna Lahnalampi-Lahtinen, direktör för äldre- och handikappservicen, tfn 09 8392 0028, [fornamn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn[at]vantaa.fi)